

Ветровете на промяната

цржи
хаичек

СПОМЕНИ

за една селска

ВЕЧЕРИНКА

Ветровете на промяната

Иржи Хаичек

СПОМЕНИ ЗА ЕДНА СЕЛСКА ВЕЧЕРИНКА

НОЩ С МАНЕКЕНКА

Край бара имаше бльсканица, между високите столчетата и стената бе останала само една тясна пътечка. Бавно се промъквах през навалищата след Збинек. Бялото му сако светеше в полумрака, жълтата коса и зачервеното му лице също. Вече беше пиян, но гържеше да ударим още по едно, а през това време Яро седеше на масата, пазеше фотоапарата му и местата ни, да не ги заеме някой преди модното ревю, което по програма трябваше да започне всеки момент.

Досега бях сеял на масата предимно сам, Збинек и Яро през по-голямата част от вечерта се размотаваха из залата. Не ми беше неприятно, защото седнеше ли Збинек до мен, това означаваше да слушам глупостите му, а колкото по-пиян бе, толкова по-умен ставаше и с по-голям кеф ми даваше съвети от висотата на своите четиресет и пет години и богатия си житейски опит. Яро му пригласяше, бе същият като него. Изобщо бях забелязал, че си допадат и се разбират чудесно. Не се учудвах, обикновено навън работеха те двамата, „представяха и създаваха имиджа на фирма *АртАтелие*“, както обичаше да казва Збинек. Днес обаче бях наясно, че Збинек вече бе вързал кърнките и повече нямаше да може да снима. Казвах си, че трябва да се кача горе в стаята и да си взема фотоапарата поне за модното ревю, но в крайна сметка се отказах. Все пак той бе собственик на фирмата и това си беше негова поръчка, а освен това вече бе снимал най-важното, награждаването на добрите служители, речта на шефа на фирмата и разните му други неща. Така че престанах да го мисля.

На празния подиум вече започваха да се появяват манекенките. Масата ни бе непосредствено до него и редицата от момичета, начело с някакъв елегантен господин, свършваше точно пред стола ми.

Отначало манекенките представяха дълги вечерни рокли, после разни групи дрехи, а ние седяхме толкова близо

до тях, че усещяхме полъха на разветите им поли. Почти веднага вниманието и на трима ни привлече едно момиче, безспорно най-красивото и най-интересното от всички. Беше с кестенява коса, дълга и права, устните ѝ бяха силно начервени и Збинек започна похотливо да примлясква, но аз и Яро отбелязахме, че с оглед на годините му най-подходяща за него е една чернокоса дама на средна възраст, която точно представяше някакво тъмносино костюмче. Някъде към четвъртото излизане на манекенките госпожицата с кестенява коса застана в края на редицата, точно пред масата ни, с гръб към нас тримата, спокойна и присвила левия си крак в коляното, очаквайки реда си на подиума. Яро леко ме ритна по глезена под масата и ми посочи с пръст рамото ѝ. Там от чисто новата рокля висеше на конец лъскав хартиен етикет. Наклоних се напред, както си седях на стола:

– Шшш...!

Тя изви глава към мен.

– Отзад ти се е показал етикетът.

– Мерси.

Заопинва с ръка гърба си и бутна етикетчето под яката. Веднага след това Збинек оцени краката ѝ на висок глас, а аз се почувствах адски тъпо и неудобно, дори не толкова от самите му приказки, а по-скоро от това, че тя ги чува. Искаше ми се веднага да тръгне към подиума, за да не ѝ се налага да изтърпи цялото бръщолевене на Збинек, което изведнъж ми се стори толкова грубо и уничително за нея, че аз самият като че изпитвах срам. Тя обаче стоеше, без да помръдне и аз не виждах лицето ѝ. А елегантният тип в кафяв костюм и с изискана вратовръзка продължаваше да представя отделните колекции, манекенките се разхождаха леко по дансинга и в залата се чуваше бръмчене като звука под далекопровод.

Завърши последното дефиле и конференсието обяви почивка, съпроводена с лек коктейл. Манекенките напускаха подиума под звуците на фанфари. Последно излезе нашето

момиче. Останали на сухо, ние въздъгнахме, защото всичко бе свършило.

– И без това нямаше да я огрее, да си върви – плетеше език Збинек над чашата с вино.

После аз и Яро се отправихме към белите покривки, взехме да се бутаме заедно с останалите около няколкото събрани маси, върху които в чинии, подноси и купи имаше натрупани купища храна – сандвичи, салати, шунки, сирена и т.н. И някъде в другия край ми се мярна познатият поток от кестенява коса. Нарочно се загледах натам. Да, това наистина бе нашата манекенка, но вече в грънки и фланелка с дълъг ръкав. Сигурно я зяпах така цели десет минути, докато и двамата стояхме един срещу друг до купите със салати, но от противоположните страни на шведската маса. През това време тя и още една манекенка, също в ежедневни облекла, излапаха такова количество храна, че чак се зачудих как успяха да я поберат в стомаха си.

Върнахме се с Яро на нашите места, пяната на бирата в халбите ни вече бе изчезнала, Збинек седеше подпрян на стола, очите му бяха затворени. А празничната вечер дори не бе достигнала кулминацията си.

– Почакай, не тръгвай още, пак ще свирят.

Манекенката се казваше Ева и в бавния ритъм на загъхващите се инструменти вече няколко пъти бавно бяхме преплували дансинга надлъж и нашир.

– Ама те свирят ужасно.

– Аха, имаш право.

Отбратителната рок група пасваше напълно на селската зала. Ева искаше да се махне от дансинга. Бях се впил в нея като кърлеж, но не можех да я спра.

– Ела поне да седнем на масата или на бара – предложи тя.

– Не ми се иска много на бара...

– Добре тогава, ела на нашата маса, момичетата след малко си тръгват.

Съпроводих Ева до масата, където седяха останалите манекенки от днешното ревю, но все пак се отбих на бара, за да взема вино за нея и себе си. В тази зала Ева бе като у дома си, живееше в същото село и за днешната вечер просто бе прекосила площада, който се намираще съвсем наблизо. Останалите манекенки бяха от други места, всички пътуваха с един микробус по различни акции и както разбрах, имаха си някаква друга професия и участваха в ревюта само през свободното си време. Те вече ставаха от масата и се отправяха към гардероба, за да се облекат. Ева се сбогуваше с тях и с шефа си, оня елегантно облечен господин, изпълняващ ролята и на шофьор на микробуса, с който пътуваха по ревютата. Всъщност този човек много ми напомняше Збинек, за когото бях сто процента сигурен, че вече хърка на стола.

Лицето на Ева бързо доби карминения цвят на виното, което отпихахме от чашиите, а при следващата серия отчайващи танцови мелодии отново се отправихме към шведската маса, където все още бе останало нещо от яденето. Ева се тъпчеше със сандвичи. Твърдеше, че схваща храната като част от хонорара си за вечерното изпълнение, като аванс за остатъка от парите, които шефът винаги им изплащал при следващата акция. Аз самият вече едвам търпях любителската рок група, исках да слушам само Ева.

– Ама наистина ли искаш да си ходиш? Дай поне да допием бутилката.

Ева отдавна не я свърташе, затова пробвах всякакви начини да я задържа и разколебая.

– Тази вечер те спасих от гаф, иначе щеше да се разхождаш по подиума и етикетчето да подскача на гърба ти..!

Исках да допием заедно поне бутилката, преди Ева да излезне нанякъде и да се чудя какво да правя до сутринта. Но наред с това си помислих дали не искам твърде малко. Какво да правя?

Ева взе в ръцете си гвете ни чаши, вдигна ги като за наздравница, но вместо това ги сложи пред очите си и ме за-

гледа през червената им повърхност. Така върху лицето ѝ падаше пастелна сянка, а в очите ѝ се отразяваха чашиите с вино, или, по-точно, в чашиите с вино се отразяваха очите ѝ. Получаваше се красива и абсолютно симетрична картина. Свих пръстите си като рамка пред очите и продължихме да се гледаме един друг.

– Току-що за миг бе безсмъртна.

Погледна ме със съмнение и когато наклони глава, дългите ѝ меденокестеняви коси потекоха към покривката.

– Абе ние, фотографите, имаме чувство за времето, разбираш ли, можем да го накараме да спре. Да откъснем мъничко от него, да препарираме някой миг, да го забодем с карфица.

– Хм, добре го каза... май обичаш да се слушаш, а?

– Хм, добре изглеждаш, май обичаш да се показваш, нали?

– Не, напротив... Дори се гразня, когато някой започне да коментира пред мен колко добре изглеждам.

– Защо?

– Така. Просто се ядосвам. Хубавата външност не е никаква заслуга, никаква особена способност, нали?

– Да, права си, но не е без значение.

– Може би...

Покривките вече бяха целите в петна, столовете скърцаха, на дансинга започваше следващият кръг танци, от подиума звучеше следващата порция музика.

Ева загадъчно и меланхолично гледаше към тавана.

– Все съм гладна...

Ношата бе по-черна от самото ми, Ева ме влачеше през тъмния площад, тръгнахме надолу, стигнахме до една къща, мазилката ѝ белееше в мрака и Ева спря пред външната врата. Някъде наблизко лаеха кучета и всичко – селският мегдан, тъмнината, кучетата – ми се стори невероятно смешно, като в някакъв лош роман. Тялото на Ева имаше перфектни очертания, от раменете през ханша, та чак до глезените. Вървах зад нея по бетонената пътека и само я гледах.

Ключалка, врата и после пак мрак, спънах се в изтривалка и някакви обувки. Ева светна, бяхме в просторен вестибюл, голите му отвесни стени излъчваха празнота.

– Не ми каза, че живееш в замък.

Събухме се и тръгнахме нагоре по студените каменни стъпала.

– В това село всички ли имате толкова големи къщи?

Ева се обърна и се засмя, смехът ѝ се пръсна покрай нас и се удари някъде горе над стълбището, в сводовете. На етажа имаше много врати. Тя отвори една.

– Това е моята стая.

Светлината нахлу в пространството между стените, Ева застана напред стаята, която не беше голяма, стените ѝ бяха открай докрай покрити с плакати, картини и книги по полиците. Тук, между стените на стаята си, Ева бе свсем различна, бе ужасно близо до мен и някак по-истинска и по-красива, отколкото в голямата зала на културния дом. Косата ѝ сега изглеждаше по-тъмна, тъмнокестенява, без онзи меден оттенък, който ѝ придаваше там силното осветление.

Разглеждах книгите и картините по стените, а Ева ми даваше обяснения по памет откъм кухнята, сякаш през стената виждаше какво правя, някъде отдалече до мен достигаеше гласът ѝ, който ми разказваше къде какво има, руска икона от Москва над бюрото, репродукция на един колаж от Курт Шветерс до библиотеката, над дивана – плакат на тъжния Бъстър Кийтън, в ъгъла до лампата – репродукция на един от старите фламандски художници, натюрморт с лобна тематика.

– Както те слушам и както гледам, в стаята ти е струпана историята на изкуството.

От кухнята Ева изреждаше на висок глас отделните книги, подредени по полиците в азбучен ред според автор и заглавие, знаеше ги наизуст, *English Dictionary* и *Енциклопедия на архитектурата*, *Технически строителни таблици* и *Винсент ван Гог*.

Любувах се на интересните предмети, а когато Ева млъкна, внезапно се почувствах изоставен, макар че бях останал сам в стаята ѝ едва няколко минути. Вътре в мен се надигаше такъв нежен копнеж, както, когато бавно се покачва водата, повърхността, леко ухаещата повърхност от някои от онези вещества, които лекарите вливат в кръвта, и в този миг страшно ми харесваше представата как сега ще изляза от тази стая, за да търся Ева в лабиринта на другите стаи, за да я намеря в кухнята, където вече си представях как стои, голяма и изтълваща цялото пространство. И тръгнах, следвайки звука на лекото потракване и шумене при допира на домакински съдове, при взимането и оставянето на малки предмети върху кухненския плот. Отначало се пообърках в полумрака, а това страшно ми харесваше, стените, коридорът и плочките излъчваха нов, непознат за мен мирис на чуждо жилище, гъделичкащ и любопитен. Когато стигнах до кухнята, Ева бе сложила над грехите си престилка на точици. Дори не можех да помръдна от вратата на кухнята, бях загубил дар слово. Тя ми се усмихна и после си придаде леко угрижен вид, сипвайки олио в тигана и палейки газовия котлон.

– Ева, как го постигаш, всеки път, когато те погледна, ти си все така красива. Ако сега затворя очи и после пак ги отворя, ще си точно също толкова красива, колкото и преди това... Как не ти омръзва да си непрекъснато така красива!

В олиото се пържеха парчета рибено филе, а косата на Ева висеше почти до тигана, уплаших се да не се подпали от пламъка на газта. В този момент не виждах лицето ѝ, знаех, че тя го знае, и поради това непременно се усмихва, така както понякога се усмихват хората, които са сигурни, че никои не ги вижда. Широко и докрай.

– Трябва да е страшна мъка все да си толкова хубава. Не можеш ли да престанеш за момент? Не може да не ти писва все да си толкова красива, всеки ден и във всеки миг.

– Смятах с рибата да отворя бутилка вино, но щом вече ги дрънкаш такива, ще получиш само газирана вода.

– Не съм пиян, сериозно. Аз така си дрънкам винаги.

Косите на Ева се стичаха в потока светлина, разливаща се от абажура и усмивката ѝ. В кухнята миришеше на пържена риба, взех приборите, после салфетките и започнах да пренасям всичко на масата в голямата дневна, обзаведена просто и по селски, с полирани кафяви мебели, шкафове като тъмни ковчези и дебел килим. Очевидно не всичко още бе готово, въпреки че рибата, вече сервирана в чиниите, издаваше апетитна миризма, а бутилката вино ни очакваше в средата на масата. Ева не се обаждаше никаква от кухнята, бе тихо, съвсем тихо, нищо не помръгваше, не знаех какво се случва, недоумявах какво още може да прави. Чак след малко дочух шумолене от някаква друга стая, скърцаха врати на гардероби. После пак тишина, не знаех дали да остана прав, или вече мога да седна, постоях малко, после седнах, след това взех да се разхождам из стаята, докато Ева извика отнякъде да взема от печката в кухнята кибрит и да запаля свещта в свещника. В следващия миг се появи на вратата и тръгна към масата, стоях насреща ѝ, неспособен да откъсна погледа и мисълта си от нея. Беше облечена в дълга рокля, червени и оранжеви цветя върху охра, на деколтето имаше брошка, на краката – бежови обувки на ток, косите ѝ, спуснати на раменете, блестяха и ме заслепяваха.

– Празнуваме ли нещо? – попитах учудено над погредената маса.

Ева сви рамене:

– Не може ли, когато двама души се срещнат, това да бъде празник, как мислиш?

Отговорът ѝ ме зашемети, седнахме един срещу друг и изведнъж изпаднах в безтегловност, съмнявах се дали ще успея да се храня с прибори, боях се, че ще изпускам рибата по масата и килима. Посегнах към вилницата и пак я оставих, Ева отново се бе изправила, отиде да включи грамофона и попита дали предпочитам Пърсел, Гуно, Оргер или Й.К. Кухарж. Не ми бе известно нито едно от имената, отго-

ворих, че оставям тя да избере. После се зае с рибата без повече церемонии, а докато се хранехме и червеното вино проблясваше сърдито в чашиите ни, от ъгъла на стаята ни заливаше прилив от музика, орган, нежни ручеи и гладки вълни, високи звуци и дълбоки тонове, извиращи сякаш от тъмните ъгли на стаята. Гледах сиянието на свещта, чувах тръбите на органа и се опитвах да спазвам етикета при хранене. Преди да съм се захванал както трябва с филето от риба, чинията на Ева вече бе празна. Борих се с порцията си три пъти по-дълго от нея и чувствах как бузите и челото ми пламват.

Не можех да си намеря място в креслото, първо облегалката ми убиваше рамото, след това пък чувствах краката си вдървени. Бяхме сами. Аз и Ева в огромната им къща.

– Нашите все преследват някакви цели, нали вече ме пита за тях, ще ти кажа, че понякога не ги разбирам. По-точно ги разбирам, но не искам да разбирам.

– А точно сега къде са?

– Строят къща.

– Какво? По това време?

– Не, сега вече сигурно спят, в новата къща, тя е почти готова.

– Значи строят още една къща?

– Аха.

– И защо?

– За мен.

– А тази къща за кого е?

– Тази е наша и един ден ще бъде на брат ми. А онази, която строят сега, ще бъде за мен.

– Значи вашите са построили къща за брат ти, а сега правят и за теб... а къде е брат ти?

– Живее в Прага, в един жилищен комплекс.

– В панелка, така ли? Е, добре. А ти ще си живееш тука, на село, в новата къща...

– Не, няма да живея тука. Предпочитам в Прага или в Бърно, там ми харесва.

– А вашите защо я строят тогава?

– Нали ти казвам, че не знам. Не са ме питали дали искам къща. Правят го за нас, но трябваше първо да ни попитат дали искаме къщи. Брат ми работи като техник в радиото, просто един ден се вдигна и отиде в Прага, за да работи това, което му е интересно, без да пита никого дали това му харесва, или не. А на нашите това явно не им беше приятно, и продължава да не им е приятно, че той взе решението си, без да се съобразява с никого, затова се опитват да загържат тук поне мен. Дори не искаха да ме пуснат да уча в Бърно. Затова аз все гледам да ги щадя, само че...

Налях си още вино. Ева отиде до кухнята и след малко се върна с две купички, в които имаше сладолед, плодове и шоколад. Нахвърли се върху тази импровизирана мелба като невидяла, докато на мен тя ми дойде в повече, бях попрекалил с яденето тази вечер.

– Когато танцувахме, нали те питах дали ти е приятно да работиш като манекенка, но ти не искаше да ми отговориш.

– Как да ти кажа... Понякога страшно ми харесва, друг път се чувствам като добитъка, дето го показват по разни изложби. Но какво пък, в крайна сметка си докарвам някакви пари, за да не съм толкова зависима от нашите. Защото това ужасно ме гразни.

Не знаех вече как да се разположа в креслото, за да ми е удобно, затова се преместих до Ева на дивана. Разтопеният восък бавно променяше формата на свещта, която в началото бе набраздена като антична колона.

– Мисля, че си малко несправедлива към родителите си.

– Сигурно си прав, но не искам да съм като тях, разби-

раш ли? Просто не искам да свърша като тях. Да строя къщи и да се бъхтя за нещо, не знам и аз за какво точно... теб не те ли вбесяват такива неща?

– Не се страхувай, Ева, ние ще бъдем по-добри от тях. Много са ти студени пръстите на краката.

– Ти май не си поет, а?

– Фотограф съм.

– А защо не снимаше на ревиото? Сега можем да имам снимка от теб.

– Защото Збинек и Яро трябваше да снимат. Те са по-добри, мен ме взеха само така, за бройка.

– Абе какви ги говориш?

– Защо, какво толкова? Не знам. Смятам се за редови фотограф занаятчия.

Ева придърпа едното си коляно към брадичката и леко наклони глава. Сега седяхме един срещу друг, в двата края на дивана, на моменти тя страшно ми напомняше за момичето от една картина на Егон Шиле.

– Не ти вярвам, че си такъв, за каквото се представяш.

Погледна ме провокативно и единственото, което не ми се искаше в този миг, бе да се впускаме в дълги обяснения.

– Така е, повярвай ми. Аз съм един редови фотограф занаятчия – снимки за паспорти, семейни тържества, сватби.

– А какво снимаш, когато не си занаятчия, когато не си на работа?

– Аз съм такъв, дори когато не съм на работа. Станеш ли веднъж занаятчия, не можеш да бъдеш нищо друго освен занаятчия.

– Но когато танцувахме, ти ми каза, че снимаш и за себе си, просто така. Както други например си пишат дневник, ти по същия начин правиш снимки.

– Да, казах го.

– Е, какво снимаш тогава?

- Себе си.
- Себе си ли? Снимаш себе си? И как по-точно?
- Много просто.
- Постоянно ли снимаш себе си?

– Виж сега, как да ти кажа. Просто като се преместих от гържавната работа в ателието на Збинек, по обява, излязох от дома на родителите си и започнах да живея пог наем в друг град, в който до онзи момент бях ходил всичко на всичко два пъти в живота си и където не познавах никого. Малко или повече бях разочарован. Впрочем, Збинек се има за човек на изкуството и фирмата му се казва *АртАтелие*, но аз, на двайсет и четири години, съм прочел за художествената фотография в пъти повече, отколкото той за своите четиресет и четири. Всъщност работата ми не се промени особено, в ателието правех портретни снимки, групови снимки, от време на време сватбени снимки, снимах разни акции на общината, все такива неща. Збинек приемаше всякакви поръчки, в началото било нужно да се поспечелят някакви пари. За да имало за сериозните художествени проекти, както казваше той, когато ме навиваше да отида при него. Но за художествените проекти човек трябва да има нещо тука, в главата. Абе, не можехме да си вдигнем главата от работа. Аз бачках най-често в лабораторията, докато Збинек и Яро ходеха да снимат готините поръчки. В началото прекарвах там от сутрин до вечер, в ателието и в лабораторията, и се връщах по тъмно в квартирата си, която делях с още един тип. Но той всъщност почти не живееше там. Беше някакъв театрал, плащаше си наема, но изобщо не се свърташе в нея. Имаше само едно застлано легло и на полицата едно-друго. Видях го за първи път чак три седмици, след като се бях нанесъл. Две вечери учеше някаква роля на глас и после две седмици пак не се появи никакъв. Веднъж го питах, каза ми, че спял на разни места, по приятели или в гримьорната. Играеше в някакъв малък театър, който се бе появил в града след ноемврийската промяна. И досега всъщ-

ност не знам какво точно вършеше там, струва ми се, че може и да е продавал билети или нещо подобно. И така, връщам се в квартирата вечер или късно следобед, приготвих си вечеря на газовия котлон и си стоях абсолютно сам. Жив човек не познавах в този град, дори не знаех къде бих могъл да отида, но и без това вечер не ми се ходеше никъде, защото се връщам като пребит, а очите ми пареха от мрака в лабораторията. От време на време се отбивах в някоя кръчма – да хапна, да пийна и да погледам телевизия. И през есента, когато вече бе студено, си седях в креслото, свиваше ме коремът ли, стомахът ли, не знаех защо, но хич не се чувствах добре. Фотоапаратът ми почиваше в гардероба, даже и не посягах към него. След работа изобщо не си помислях за снимки. И така, преди Коледа един бивш съученик от гимназията ми изпрати картичка, честитеше ми новата година. Имаме си я тази традиция с него, откакто се знаем. Тогава си дадох сметка как живея, че не правя нищо, че дори не съм писал на никого повече от година. Взех да си блъскам главата какво да му изпратя на това момче в замяна, та малко да позагладя нещата. Нямах много време за размишления. Затова просто извадих фотоапарата, статива и самоснимачката, и както си бях разрошен, по гънки и черна тениска, застанах пред обектива, до бялата стена срещу прозореца. И с парче тебешир написах с големи букви на тениската ЧНГ '93. Изчаках да щракне и още същата вечер проявих негатива. На другия ден го увеличих върху хартия и като се видях, ужасих се от изражението си. Слушай, не можеш да си представиш, снимката изглеждаше като някакво предупреждение преди новата година или като заболявателно писмо, но не и като новогодишна честитка. Толкова страдалческо бе изражението ми. После дойде януари, студовете, точно това време не го понасям, и когато след празниците се завърнах в квартирата си и отново се свивах на креслото с болки в стомаха и главата, изведнъж забелязах онази черна тениска. Стоеше още върху скрина, както я бях съблякъл, когато преди праз-

ниците се бях снимал за онази новогодишна картичка. Изпрах я в легена и на другия ден си купих цяла кутия бели тебеширри. После написах на тениската, и аз не знам защо, просто ей така, FOR SALE, облякох я, изтърчах пред обектива и изщраках половината лента. След това изрвях от скрина още една черна тениска, имах ги две, и написах на нея HELP. И гърпах самоснимачката, гледах в обектива, после встрани от него, и към пода, и към тавана. Така използвах целия филм и после го проявих. А на другата вечер увеличих всичко в банята. И пак се ужасих от физиономията си и от надписите по тениската. Избрах от всичките само две снимки и ги закачих с щипки на въжето за пране, до прострениите си слипове. Изпрах двете тениски и на другия ден през цялото време мислех какъв да бъде следващият надпис, с който да се снимам, и с какво изражение на лицето да го комбинирам. И написах HOPE, направих гримаса и щракнах, а на другата тениска сложих IN LOVE и нова гримаса. Виж, изведнъж бях обзет от страхотно творческо вдъхновение, хрумваха ми нови и нови глуми, но тебеширът не може да се изтрие от памучната материя така лесно, както от черната гъска, и трябваше отново да пера тениската и да я чакам да изсъхне, а от това ентузиазмът ми спадаше. Така от нетърпение ми се роди идеята, че мога да обличам тениските обратно, със задната страна отпред, и така ми се освобождаваше място за още по един опит с всяка тениска. Написах върху себе си АД. После РАЙ. И още ЧИСТИЛИЩЕ. Просто си грасках по тениската най-различни глупости, според настроението. Докато слушах Епуа на магнетофона, на едната от тениските написах THE CELTS, а на другата TO GO BEYOND и си премрежвах очите пред обектива. С такива глупости се занимавах всяка вечер, избирах си снимки и ги окачвах на въжето за пране, което пресичаше по диагонал цялата стая. Ония две тениски, дето все ги перях, вече ми се разпадаха в ръцете, затова си купих от една сергия на вьетнамци цели четири нови. Така нещата потръгнаха много по-бързо, имах вече

шест черни тениски, което означаваше дванайсет черни гъски за писане и снимки. Снимах се само от кръста нагоре, на фона на бялата стена. И веднъж, когато оня театрал, Миро, се появи в квартирата, загледа се в снимките по вѐжето за пране и каза, че са добри. Сипах му от супата, която си бях приготвил за вечеря, а той ядеше, разглеждаше снимките и ми казваше кои му харесват, а също, че изгължената ми аскетична физиономия е неподозирано фотогенична. Той, точно обратното, беше доста пълен. На сутринта изчезна и се появи отново чак след две седмици. За това време бях натрупал сумати нови снимки, нови надписи и нови физиономии. МОИТЕ БЛУСОВЕ, докато четях Йозеф Кайнар, JACK KEROUAC, ALLEN GINSBERG. А също Исак Бабел и шестогълната звезда за канак. Вечерта Миро набиваше сготвения от мен гулаш и пак избра някои от снимките, които му харесваха, а като си тръгна, аз изхвърлих останалите на боклука. В банята киснех тениските и проявявах филмите, сушах всичко над радиатора и продължавах да граскам нови и нови надписи според това какво бях взел от библиотеката, гледал в киното или по телевизията. KASPAR HAUSER, NIRVANA, SEATTLE, MUDHONEY, сега не мога да си спомня всичко, OSTBLOCK, HIV, FRANZ KAFKA: DER VERSCHOLLENE, СЕБЪТЪ Е ПОЧАСОВ ХОТЕЛ ПОД НАЕМ, FR. GELLNER: ВСИЧКИ МЕ ЛЪЖЕХА, преписвах също имената на лекарствата, които пиех за стомаха. След това започнах полека-лека да се опитвам да рисувам по лицето си с гримове, които ми бе донесъл Миро, гримирах се пред огледалото например като педал или нещо такова, правех си черни устните или бузите, или пък едната половина от лицето си я правех черна, а на другата рисувах само черен кръг, а пък в черната половина – бял кръг, и на едната тениската написах LAO'S, на другата TAO, и на третата – ЗА TAO И ДОБРОДЕТЕЛИТЕ. Изтрепяла работа, а? И така, през деня си бачках в ателието, а вечер се занимавах с това. После имах период, през който коментирах по тениските новините от радиото, снимах се с

транзистор на ухото, а на гърдите ми имаше надписи VUKOVAR, MOSTAR, SARAJEVO, BOSNA, HERCEGOVINA. Също BELFAST или MOSKVA. А транзисторът беше само началото, после започнах да вземам пред обектива всякакъв реkvизит, просто разни неща, които ми попадаха подръка, за да допълват по някакъв начин смисъла на надписите и израженията на лицето ми. Веднъж свалих от стената една тъпа картина, избих я от рамката, поставих голямата празна рамка пред себе си и на черното платно написах EGON SCHIELE. Или пък си сложих една голяма фуния на главата, а на тениската, сякаш бе платно от картина, пишеше HIERONYMUS BOSCH. Също така често вземах разни съдове от кухнята. И отново дойде Миро и закума доволно, каза, че имам голям напредък, и взе да избира от снимките на масата онези, които според него бяха най-добри. Заредих се с нови запаси от филми, хартия и химикали за проявяване и продължавах да правя вече цели серии от снимки, с по четири-пет тениски и гримаси, а гългите надписи, които нямаше как да се поберат само върху една тениска, ги разделях на по четири-пет снимки. Така вече можех да пиша и да снимам цели цитати от книгите. Например ЖАН-ПОЛ САРТЪР: ВСЯКО СЪЩЕСТВУВАНЕ ВЪЗНИКВА БЕЗ ПРИЧИНА, ЗАПАЗВА СЕ ОТ БЕЗВОЛИЕ И ЗАМИРА ПО СЛУЧАЙНОСТ, на следващата серия беше Иржи Ортен: ПИША ВИ, КАРИНО, НЕ ЗНАМ ДАЛИ СЪМ ЖИВ, после, да речем, Честъртън: АДЪТ Е ПАМЕТНИК НА ЧОВЕШКАТА СВОБОДА, или пък Вацлав Храбе: ПАМЕТНИЦИТЕ НА БОМБАСТИЧНАТА ЛЮБОВ ИЗДЪХВАТ ОТ ТУБЕРКУЛОЗАТА НА ВРЕМЕТО, както и Владимир Мерта: АЗ СЪМ ИЗПОВЕДАЛНЯТА ОДРАЙФАНА И ОНЯ ЛУД НА ХЪЛМА, това знаеш ли го? На други серии от снимки пишех с тебешир върху тениската реклами от телевизията – за прах за пране, за кафе, за паста за зъби. А Миро, като се появи след време, започна да подрежда от снимките, които вече бяха цели купища, различни композиции и мозайки. Сам се чудех как от всички тези отделни думи, изречения и име-

на, абсолютно различни и далечни, като ги събереш едно до друго, възникват неочаквани значения и асоциации. Миро си игра с тях две вечери, като лепеше с туксо снимките на стената една до друга. Свалихме едната картина от стената, за да освободим място, после и другата. Задаваше се пролетта, аз непрестанно измислях нови неща и нови начини за писане върху черния плат, например три надписа един под друг на една и съща тениска, да кажем, LSD, YPERIT, SACHARIN, или ROSSIJA, CHLIEBNUJ KVAS, LEFORTOVO и всякакви такива шуротици, вече не си ги спомням всичките. А Миро пак гойде за една вечер, свали новите снимки от въжето и започна да ги реди в мозайка. Някои му се видяха толкова силни, както той сам каза, че ги отделяше като самостоятелни, за да изтъквали още повече. Разправяше, че това му напомняло черния театър, представленията на черен фон, сякаш, казваше, през тая твоя черна тениска преминава историята, светът, животът, като филм, прожектиран на черен екран. А аз продължавах да снимам и да снимам, един следобед, като се връщах от работа, забелязах на ъгъла до квартирата ми, точно пред магазина, черна дъска, на която бе написано с тебешир: ОФЕРТА НА ДЕНЯ: КОНСКИ САЛАМ, СВИНСКИ СЪРЦА, ПАЧА. Още като се прибрах у дома, веднага го преписах върху тениската. До друг магазин пишеше ЛИКЪОР „МОЦАРТ“, ВОДКА, ВИНО, ШАМПАНСКО. Следващия път си преписах на тениската валутните курсове, чийто списък винаги свети зад прозорците на банката, а после и ценоразписа на погребална агенция *Ванха и син* от една тяхна рекламна брошура. А от вестника пък си преписах концентрацията на серните и азотните окиси в Северночешкия каменовъглен басейн, и на следващата вечер преписах върху всичките си тениски най-интересните псевдоними в обявите от рубриката за запознанства. А когато си гойде след седмица, Миро веднага се хвърли към въжето за пране и започна да сваля снимките, да ги подрежда една до друга и да ги лепи по стената, свързваше разни надписи, които на пръв поглед нямаха

нищо общо помежду си, с всичките ми гримаси, хиления и изражения, които си викаха едно на друго или се мръщеа едно срещу друго, или просто крадешком си хвърляха разни погледи. Отношенията ни с Миро бяха странни. Ако не се отбиваше от време на време в квартирата и не показваше, че снимките му харесват, сигурно щях отдавна да съм приключил с тях. Но така имах поне малко мотивация, имах за кого да снимам, затова продължавах да купувам филми и хартия, киснех редовно черните си тениски в легена, а после ги окачвах редом със снимките на въжето и ги гладех на бюрото. Всяка вечер от шест до най-много дванайсет снимки, ако сложех тениската и с гърба отпред. После взех да се опитвам да се обръщам с гръб към обектива. И тогава надписите, които бяха на гърба им, имаха малко по-друг вид. Слушай, по това време вече бяхме свалили всички картини от стените и прибрали всички други неща, пълзящите растения бяха изтикани в ъгъла, а двете лабици от стените – набутани под леглото. И на празната бяла стена Миро лепеше нови и нови снимки и сглобяваше от тях мозайки. Трябваше да го удържам, за да ми остави поне онова малко бяло парче стена, което използвах като фон за снимките си. А един ден се върнах в квартирата и Миро вече беше там, сваляше снимките от стените и ги подреждаше в папки. Попитах го какво ще ги прави, а той каза, че ще ми направи изложба във фойето на техния театър. Беше ги събрал в четири натъпкани папки, почти триста снимки. И така, Миро ги отнесе и не се появи никакъв почти две седмици, а един ден, като се върнах от работа и отворих вратата, видях, че на леглото му няма никакви забивки и че няколкото вещи, които държеше в квартирата, са изчезнали. На другия ден хазиянът доведе нов наемател. Потърсих Миро в театъра, нямаше го. Когато попитах къде е, просто ми казаха, че си е тръгнал. С две думи, край на договора му в театъра. Оттогава не съм го виждал – нито него, нито снимките. Станаха вече девет месеца...

През цялото време Ева ме слушаше внимателно, в този момент наистина много ми приличаше на модела от оная картина на Шиле. Наклонена глава, замислено лице. Беше опънала левия си крак към мен, а десният бе присвит в коляното.

– И довиждане ли дори не си взе с теб?

– Не. Просто си тръгна. Всъщност ние не си бяхме приказвали много-много, извън снимките не знаехме почти нищо един за друг. Когато бяхме заедно, почти винаги се занимавахме само с моите снимки.

– И той ги е взел със себе си?

– Не знам какво е направил с тях.

– А ти не ги ли извади пак? Нали негативите са у теб?

– Вече не ми се занимаваше с това. Без Миро изведнъж вече нямаше смисъл. Нямаше да ми е интересно, нямаше и да знам как да ги подреда. Онова беше наше общо дело.

– Чакай, чакай, искаш да кажеш, че ще оставиш всичко просто така?

– Ами, казвам ти, че вече няма смисъл. Не знам защо да се връщам пак към него. То бе свързано с онова време, в което живеех, днес вече съм на друга вълна. А освен това само ще ми напомня за оня период, който не бе за мен най-хубавият...

– Ти си луд, половин година си пропилял просто ей така.

– Абе, искаш ли още вино?

– Стига си ми казвал абе, аз съм Ева.

– Извинявай.

Свещта бе наполовина изгоряла, мисълта ми плуваше по червеникавата повърхност на виното, люлееше се в нежните му вълни. Ева вече бе обърнала другата страна и на третата грамофонна плоча, все музика на орган. Нашите пътища се бяха пресекли във времето, или поне така ми се струваше, искаше ми се да е така. Гласът ѝ бе в унисон с роклята ѝ в цвят охра и жълто, бях потънал в цялото това злато. Нежно разтърквах в дланта си босия ѝ крак, ходилото и петата, а тя гледаше ръката ми.

Ядяхме бадеми от купичката, която стоеше на дивана между нас.

– Знаеш ли, винаги съм искала да отида в Русия!

– В Русия ли?

– Аха. За да си донеса оттам икона, разбираш ли?

Страшно ми харесват православните икони.

– А тази над бюрото ти откъде е?

– Купих си я в Прага. Тайно. Не питай за колко. Един познат ми я намери от някакви руски прекупвачи. Трябваше да взема заем от приятели. Но много искам час по-скоро да отида в Русия, за да им разгледам църквите и дворците. В Бърно правя за една фирма реконструкция на черква, проекция, разбираш ли? Чертежи, изчисления...

– Откъде намираш време и за това, след като се занимаваш с ревиюта?

– Ревютата си ги подбирам само тук и наоколо, през почивните дни, през ваканцията... Но повече ми харесва да си изкарвам парите с това, което умея и от което си мисля, че разбирам, това, което уча, а не като разхождам рокли по подиума. Архитектурата и всичко, свързано с нея, това, което съм научила, това са моите възможности, моята цена, разбираш ли какво имам предвид?

Ева донесе водка в някаква странна тежка гарафа, тя самата не искаше да си налее, а аз само близнах два-три пъти и на мен също вече не ми се пиеше. Не исках сам да размазвам пред очите си Ева, тази прекрасна златно-червена картина. Когато мълчеше, изглеждаше ми най-хубава, когато стана, роклята ѝ се спусна покрай ханша, а косите ѝ падаха по гърба и раменете. Тя отиде към дневната, а аз вече исках някак да дойда на себе си. Обхващаше ме отново лека нервност от очакването, а Ева не се връщаше. Времето течеше и за двама ни. После Ева се върна и седна на креслото срещу мен, от другата страна на масата, и продължаваше някак странно да мълчи, усещах, че трябва да направя нещо, станах, но между нас бе масата с нещата по нея, запуших тежката гарафа и

погледите ни се срещнаха, Ева се усмихна някак извинително. Стори ми се, че изведнъж е пребледняла. Предложих ѝ да отнесе чиниите и чашиите в кухнята. Пред очите ми обаче беше само тя, дори докато бях сам пред емайлираната печка в малкото помещение. Нещо ме теглеше с неугържима сила обратно към Ева, но когато се върнах в дневната, нея я нямаше. Разхождах се из стаята, тежките сенки на мебелите лежах на килима редом с краката ми, дори ми се струваше, че мога да ги взема в ръка и да ги повдигна. Само чувствах, че отвън има площад, тежкият непрогледен мрак на нощта бе затиснал гледката през прозореца.

Ева влезе в стаята и някак тежко се отпусна на креслото, беше пребледняла.

– Случило ли се е нещо?

Пристъпих към нея и ръката ми сама се плъзна по потока на косата ѝ. Тя вдигна глава към мен и за миг върху лицето ѝ попадна слабата светлина на свещта.

– Много ми е лошо!

– Как така лошо, на кое?

– На стомаха, днес преядох и стомахът ми се бунтува.

Сетих се за шведската маса на тържеството, за виното от бара, за вечерята тук, за сладoleда и виното.

– Успя ли да повърнеш?

– Не, но ми е много тежко, сякаш имам камъни в стомаха.

До леглото на Ева светеше нощна лампа, бяхме само двамата в стаята ѝ, всички картини, книги и плакати сякаш живееха свой собствен живот по стените и полиците, наистина живи сме само ние. Ева лежеше по нощница в леглото, беше пребледняла и стенеше така, сякаш я бяха ранили в корема.

– Това е пълен резил, аз...

– Ей, къде ви е аптеката, ще ти намеря едни капки за стомаха...

- Не знам.
- Когато бях малък, мама ми ги капеше върху бучка захар, имаха ужасен вкус.
- Уф, не мога да сложа нищо в устата си, наистина.
- Мисля, че съдържат спирт и етер.
- О, боже, това няма да го издържа.
- Ей, дали да не се обадя за доктор...?
- Ти луд ли си да викаш доктор, какво ще ми помогне, просто съм преяла...
- Но щом ти е толкова зле... Сякаш всеки момент ще умреш.
- Ева дишаше тежко.
- Искаш ли малко да походиш, вместо да лежиш?
- Не знам.
- Седнах до леглото ѝ и не знаех какво да правя.
- Господи, каква излагация! Защо се натърках толкова с всички онези неща... Аз съм пълна идиотка!
- Всичко ще се оправи.
- Не знам дали е по-добре да лежа, да седя или да ходя...
- Значи е по-добре да лежиш.
- Седях до леглото ѝ, без да знам какво да правя. Заг главата на Ева имаше прозорец, открянах го леко, въпреки че навън бе доста студено.
- Павле, говори ми нещо или направи нещо, просто не издържам вече...
- Не знам дали да не извикам все пак...
- Никого не викай!
- Сигурна ли си?
- Не.
- А искаш ли да ти донеса нещо? Например...
- Нещо за ядене ли?
- Ха-ха, нещо малко, само колкото да си сложиш нещо в устата.
- Остави, след пет минути ще умра. Я по-добре ми разкажи нещо.

Гърлото ми бе пресъхнало, говорех непрекъснато, само и само да я успокоя малко. Придърпах към леглото ѝ тежката гарафа с водката, беше прекрасно да сивам от широкото ѝ гърло в малка чашка, направо усещах как спиртът се плъзва по стъклото, как прозрачната течност се стича безпрепятствено по стъклената стена. Обаче пиенето хич не ми вървеше, затова продължавах да разказвам, каквото ми дойде наум.

– А когато бях малък, живеехме на село, в едно малко селце, татко работеше в окръжния град и всеки ден пътуваше до там. От града носеше на местния свещеник вино за литургията в една чанта, човекът обичаше да си пийва. Понякога вечер, когато вече бе тъмно, този свещеник идваше под нашия прозорец, граскаше по стъклото като котка и шумно шепнеше, по-точно викаше, шепнейки: „Ей, съседе, донесе ли ми нещо?“. А татко отваряше прозореца и му подаваше чантата с бутилки литургично вино и свещеникът му подаваше през прозореца парите. Същият свещеник ме беше кръстил и аз винаги се страхувах от него, не знам защо, няколко пъти бях ходил в дома му с татко и се боях, ужасно се боях от ковчези. Страхувах се, че там, в къщата на свещеника, сигурно има скрит някой ковчег, че зад някоя врата е забутан някакъв ковчег. А пък точно до нашата къща на площада се намираше черквата и след нея – гробището, така че всички погребения минаваха току под прозорците ни. Музиката, камбаните, шествието и всичко както си му е редът. В такива случаи винаги се криех в спалнята под юргана и за нищо на света не исках да погледна през прозореца. Но дори когато бях заровил глава под завивките, пак си представях погребението, виждах го, а сестра ми, която беше по-безстрашна, после ми разказваше как е минало всичко, защото тя винаги гледаше през прозореца. Ей, знаеш ли какво си мислех тогава? Че ковчегът се носи нависоко, закрепен от всяка страна на един висок прът. И заради това се криех, защото си мислех, че ковчегът ще стига до нашия

прозорец и ще се показва в него. А от дневната ни се виждаше направо в гробището и след всяко погребение там се появяваше нов гроб с прясно нахвърляна пръст, все още без бордюр покрай нея. А от онзи свещеник се страхувах и поради още една причина. Когато в училище имахме вероучение, защото нашите ме бяха записали на вероучение, аз все не можех да запомня молитвата *Отче наш*. Беше ми страшно трудно, защото въобще не разбирах смисъла ѝ, не знаех какво всъщност означават думите ѝ. Тогава отивах при баба, сяхах в кухнята на столчето под разпятието и учех молитвата наизуст. После обаче в черквата винаги я обърквах и свещеникът ме заплашваше, че ако и следващия път не я знам, ще ме заключи в кулата. Към нея водеше една вратичка вдясно от олтара. Но по-често имахме вероучение в училище, в класната стая. Свещеникът искаше винаги преди този час да има начертан кръст на дъската. Съвсем прост, само две линии с тебещир. Веднъж страшно ни се разкрещя, когато начертахме на черната дъска голям кръст, а във всяка от четирите му части и още по един малък кръст. Крещеше като луд, че това е обίδα за християнството и какво ли не още, и ни накара веднага да го изтрием и никога повече да не чертаем такъв кръст, а ние изобщо не предполагахме, че ще се разяри така, някой ги беше начертал тези кръстове просто от старание...

От време на време Ева само простенваше, без да казва нищо. Лицето ѝ имаше измъчено изражение.

– Сигурна ли си, че не искаш да повикам доктор? Или поне да ти дам нещо, например малко водка? Може би...?

– Неее, махай се с тая гадост...

– Виж, после може да повърнеш и да ти олекне...

– Моля те, стига, по-добре разкажи още нещо от времето, когато си бил малък...

– Такааа, когато бях малък... Ей, като бях малък, съвсем искрено вярвах, че има рай и ад. Представяш ли си? На двора

имахме една барака за гърба, сайвант, по средата разделен с преграда, която не стигаше чак до тавана, беше около два метра висока. В едната ѝ част бяха складирани гърба, велосипеди и други такива неща. А вратата към лявата ѝ страна беше заключена. Там бяха въглищата. И ние стъпвахме върху някое сандъче и надничахме откъм страната, където бяха гървата, през преградата към другата половина. Там беше почти тъмно и само когато очите ни свикнеха, видяхме въглищата, саждите, някаква стара печка, кюнци и разни други боклуци и с детския си акъл си мислехме, че това е адът, че там живеят дяволите и така нататък. Трябва да съм бил много малък по онова време, за да вярвам на такива неща. А пък рая си го представях като тавана в селската къща на баба ми, до него се стигаше по едни стръмни гървени стълби и там се търкаляха юргани и възглавници, като облаци. И имаше светлина, която проникваше през керемидите на покрива, силна светлина... Ева, спиш ли?

– Можеш ли да махнеш тази гарафа оттук, смърди като в ракиджийница, така няма да ми мине...

– И знаеш ли кое е интересно? Понякога си мисля за това. Опитай се да си спомниш най-отдавнашния миг от живота си, да извикаш най-първия си спомен. Знаеш ли колко пъти съм се опитвал! Разбираш ли, да си спомниш първото нещо, което помниш от живота си. В *Малострански разкази* от Ян Неруда има нещо такова, един разказ, казваше се *Вечерен брътвеж*, и там всяка вечер на покрива на една къща се събират момчета и си бъррят, просто ей така си разказват разни неща, и веднъж се разприказват за това, кое е най-първото нещо, което помнят от живота си. Първото преживяване или първия предмет, за които можеш да си спомниш. Я се опитай някой път да го направиш. Аз съм пробвал и съм успявал да измъкна по някой такъв спомен, по-скоро само образи... Но така и не знам кой е бил по-рано, кой наистина е най-първият. Спомням си например за спалнята ни там, където сме живели по онова време, в стаята спяхме нашите,

аз и сестра ми, и срещу леглото имаше гардероби, едни такива големи гардероби от полирано дърво, биеха на червено и отразяваха всичко почти като огледало. А ние със сестра ми скачахме по леглата, пружините ни изстрелваха нагоре като трамплин, оглеждахме се в ония гардероби отсреща и си мислехме, че това са някакви други деца. Разбираш ли? Че у дома на тази спалня има повече деца, два пъти повече. Е, щом съм можел да вярвам на такова нещо, на колко ли години съм бил тогава? Май че това е най-първият ми спомен.

Красивата преяла Ева сумтеше до ухото ми и от време на време се обръщаше ту на едната, ту на другата си страна, не знаеше как да лежи, за да ѝ бъде по-леко. А аз продължавах да бърбя, вече ме болеше не само устата, но и главата, и се чудех какво още да измисля.

– Такава съм тъпачка...

– Говори, за да ти олекне...

– Извинявай, аз... Извинявай, събота ли е вече?

– Да. От половин час.

– Сигурно трябва да се прибираш, а?

– Не трябва, нали ти казах, че имаме платени стаи в културния дом, на етаж на залата. Мога сутринта само да се отбия там, за да си взема нещата.

– Господи, утре е събота, целият ми ден е провален...

– Стига си мрънкала, утре сутрин вече ще си добре.

– Събота е най-хубавият ден. В неделя вече трябва да си стягам багажа, следобед отивам на влака и се връщам в общежитието. Ти какво правиш в неделя?

– Ами, зависи. Напоследък най-често ходя с едни типове в една зала да играем волейбол, винаги сутрин. Те повече-то са разни по-големи от мене татковци, аз пък не съм от най-добрите играчи, така че си пасваме. А като поиграем горе-долу два часа, отиваме да пием бира. Преди обяда, за да им е по-вкусно вкъщи свинското със зеле след бирата.

– Павле...?

– Кажу Ева, какво има?
– В неделя сутрин на всяка цена трябва да съм се оправила, отивам за патици.

– Какво?

– За патици, на лов.

– На лов ли? Ти стреляш по патици?

– Да. Членувам в ловната дружинка тук, в селото.

– Чакай сега, искаш да кажеш, че ти имаш пушка и стреляш?

– Да, какво толкова. Пушката е до краката ти, в калфа под леглото.

– Ами, не знам, малко е странно за момиче. А стреляш ли по зайци и по други животни?

– Веднъж бях за сърни, иначе съм ходила за зайци, за фазани, за патици. Отначало излизях с татко, той ме водеше със себе си на лов или на гюме. Ловът страшно ми харесва, напомня ми някак за старите времена, когато са правели хайки с кучета и на коне, с ловджийски куртки и горски рогове. Представяш ли си, хайка с кучета! Затова толкова ми харесват старите фламандски художници и картините им, ловните натюрморти и всички такива неща. Ей оная репродукция там ми я купи веднъж татко. Ловът не означава просто да се убиват животни, той е свързан и с много друга работа, през лятото например сушим сено, а зимно време носим храна в гората. От две години имам ловен билет...

Цялата стая на Ева се бе свила до малкото пространство, осветено от нощната лампа с кръгъл абажур, светлината ни затваряше в някаква малка пещера сред мрака. Стана ми студено. Ева ме изпрати до голямата стая в съседство с дневната, където намерих пуловера на баща ѝ, метнат върху вратата на гардероба. Облякох го и се почувствах много странно, връщам се по студените плочки на коридора към светещото стъкло във вратата на Евината стая, където имаше ловджийска пушка и икона, главата ми леко шумеше и клепачите ми тежаха.

– Ева, знаеш ли какво си мисля, ние наистина ще бъдем по-добри от бащите си... знаеш ли какво чувствам сега, като затворя очи? Сега сред морския прибой на брега и водата ме гърпа със себе си навътре в морето, а после пак ме изхвърля на плажа, на моменти съм целият във водата, и като затворя очи, тя сякаш също е в мен, в главата, в мозъка ми, навсякъде, водата повлича цялото ми тяло насам и натам, насам, натам... По-добре ли ти е вече, Ева?

– Аха, сякаш ми е по-добре, може би ще мога да заспя.

– А искаш ли да ти прочета нещо за лека нощ, а?

– Аха.

– Хайде на бас, че не знаеш какво.

– Готварската книга – измрънка Ева.

– Ха-ха, хубав виц! А знаеш ли го този...?

– Не ми разправяй никакви вицове, че ще умра...

– Значи, върви си Хонза, носи си торбичка с бухти и в гората среща една баба. А бабата му казва: „Хонза, моля ти се, дай ми една бухта, страшно съм гладна“, а Хонза ѝ отговаря: „Бабо, ще ти дам, но първо трябва да изпиеш една кофа вода“. И бабата изпива кофата и пак го моли за бухта, но той ѝ казва: „Бабо, като изпиеш още една кофа вода, ще ти дам бухта“. Така бабата изгълтва и втората кофа и иска бухта, но Хонза ѝ казва: „Бабо, аз съм добър човек, като изпиеш още една кофа вода, ще получиш бухта“. Бабата изпива и третата кофа, след което Хонза отваря торбичката, за да ѝ даде бухта, а бабата се е нагълтала с вода до козирката, чак през ушите ѝ тече, и му казва: „Хонза, аз вече не ти ща бухтата“, а той ѝ отговаря: „Ето, видя ли, бабо, ти си била жадна, а не гладна“.

Ева за миг се разтреса от смях, но вече не скимтеше, че я боли коремът, аз отворих малко повече прозореца и се наведох навън, свежият хладен вятър продухваше замаяната ми глава, имах чувството, че летя със самолет, на дуплощник без кабина и авиаторска шапка, усещах под себе си тъмна празнота, дълбока няколко метра или няколко столетия.

Но не се страхувах, сякаш се разпилявах в празнотата и разтварях в черното пространство и време. Бях добър, но бях и лош, и не питах нищо, и не трябваше да питам нищо, всичко бе и спокойно, и смирено помръкнало, и получило отговор.

Бузите и крайчеца на пръстите ми мръзнаха, обърнах се пак към стаята, Ева лежеше със затворени очи и дишаше все още тежко, но равномерно. Запристъпвах бавно и внимателно, за да не вдигам шум, а очите ми се затваряха, още докато вървах. Нацелих дневната, където миришеше на изгорял фитил и жълт восък, легнах на дивана, дръпнах към себе си кафявото покривало от облегалката и това бе последното нещо, което все още си спомнях.

Духовата музика бе надула някаква полка, ехтеше така, че чак цепеше въздуха. Не можех да разбера сънувам ли, или съм буден, отворих очи, за да разбера какво става, и в първия миг се стреснах, че лежа някъде на дансинга. В действителност лежах в дневната, заобиколен от масивните тъмни мебели, завит със същото рунтаво покривало, половината от което бе провиснала на пода. Гърлото ми беше сухо, а в устата имах неприятен вкус. Внезапно музиката спря, след което нещо прогърмя, захърка и изведнъж сякаш някой заговори точно заг главата ми. Гръмък глас изпълни стаята: **СЪОБЩЕНИЕ НА МЕСТНАТА РАДИОСТАНЦИЯ: „ВНИМАНИЕ, ВНИМАНИЕ! УВЕДОМЯВАМЕ ВСИЧКИ ЖИТЕЛИ, ЧЕ ВАКСИНИРАНЕТО НА КУЧЕТА ЩЕ СЕ ПРОВЕДЕ ДНЕС ДО ОБЯД ВЪВ ФОАЙЕТО НА ПОЖАРНАТА...“**

Продължавах да лежа със затворени очи, но вече не можех да заспя. От коридора до ушите ми достигаше скърцане на врата и шум от стъпки, след това хъркане на водопроводен кран, вода, лееща се от душ, плискаща се, стичаща се вода, водопад, гълго съскащ някъде откъм банята. Мислено измивах в него всичко, което бе полепнало по мен и главно вътре в мен.

Чувство за вина още от самото събуждане, съдбата на толкова мои сутрини. И представата за отражението

ми в огледалото, как ли изглеждам с очи, помътнели от вчерашното пиене и зачервените бразди под тях. Продължавах да лежа, без да помръдвам и само слушах. Мина госта време, преди шумът от гуша да спре. И внезапно пак тишина, тази тишина, която прелъстява с най-много представи и задава най-много гатанки. Хлопна се врата и отново стъпки в коридора, но вече бяха груги, някак по-леки или по-чисти, променени. Сякаш в банята бе влязъл един човек, а сега излизаше друг. След малко отново се чуха звуци откъм кухнята, далечно потракване на съдове и пак вода от крана.

Станах бързо и не се почувствах добре, тихо се премъкнах през вратата в коридора и оттам в банята. На умивалника бяха сложени два чисти пешукира. Погледнах се в огледалото и всичко бе точно така, както си го представях. Странна сутрин. Сапун, шампоан, паста за зъби. Объркана представа, че водата ще ме измие.

После се облякох и прекрачих прага на замъглената баня. Ева бе съвсем различна от вчера, същата кухня, същата Ева, но днес различна от вчера. Косата ѝ беше вдигната нагоре и отзад стегната с ластиче на опашка, носеше бяла тениска. През прозореца слънцето ослепяваше цялата стая. Примигвах безмълвно. Погледите ни се срещнаха и Ева ми се усмихна.

– Здрасти.

– Заповядай, седни тук, закуската е готова.

Ева плуваше в светлина, заболяха ме очите.

– Тук е някак преекспонирано.

– Какво?

– Нищо. Как си?

– Отлично. Във форма съм. Тази сутрин вече ми нямаше нищо, чувствам се супер. Наистина. Сякаш всичко бе лош сън... Моля те, извини ме, че не ти дадох одеяло, заспах и...

– Няма проблем.

– Има, наистина ми е много неудобно, заради всичко.

– Недей да говориш за вчера. Вече е нов ден, така че...

Усмихваше се и поклащаше глава.

Ментов чай. Малко кофти чувство, че ръцете ми треперят, докато си вземам хляб и масло от чинийката. Ева ядеше сух земел и го преглъщаше с чай. Седна до мен в ъгъла на масата, лактите ни се допираха леко от време на време, ухаеше на сапун и някаква пяна за баня, свежа и чиста. Изведнъж ме връхлетя страхът, че сега и двамата ще мълчим, чудех се какво да кажа. В главата ми хаотично се гонеха всякакви мисли, абсолютни глупости, дали денят трябва да свършва с нощта или с утрото, дали това утро е краят на вчерашния ден, или началото на днешния. Не знаех какво да направя и се молах устните на Ева най-накрая да промълвят нещо.